

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan perintö- ja lahjaveroa korotettavaksi. Veroasteikkoja ehdotetaan muutettaviksi siten, että verotettavan perintöosuuden ja lahjan alaraja korotettaisiin 20 000 markkaan. Veroprosentteja olisi kolme. Vero olisi 500 markkaa ja 10 prosenttia 20 000 markan ylittävältä osalta, 8 500 markkaa ja 13 prosenttia 100 000 markan ylittävältä osalta ja 34 500 markkaa ja 16 prosenttia 300 000 markan ylittävältä osalta. Samassa yhteydessä lakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä veropohjan laajentamista ja verotuksen yksinkertaistamista koskevia muutoksia. Verotuksen kansainvälistä ulottuvuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi muun muassa siten, että myös ulkomailla asuneen perinnönjättäjän jälkeen tullut perintö tulee verotettavaksi Suomessa, jos perinnönsaaja asuu Suomessa. Henkivakuutuskorvaukset 200 000 markan

ylittävältä osalta saajaa kohti ehdotetaan perintöverotuksessa veronalaisiksi. Lahjaveroa olisi suoritettava elinaikana lankeavista vakuutuksista. Pesänselvityskulujen vähennysoikeus ehdotetaan poistettavaksi. Eräät käytännössä harvoin esiintyvät perintöosuudesta myönnettävät vähennykset ehdotetaan kumottaviksi. Verovapaiden lahjojen yhdistämisestä koskeva aika ehdotetaan pidennettäväksi kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Lisäksi perintö- ja lahjaverolakiin ehdotetaan lisättäväksi veron kiertämistä estävä säännös.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1996. Esitys liittyy vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Perintövero ja lahjavero ovat varallisuuden siirtoveroja. Verotuksen perustana katsotaan olevan se veronmaksukyky, jonka saanto antaa perilliselle, testamentinsaajalle tai lahjansaajalle. Perintö- ja lahjaverot ovat niin sanottuja pääomaveroja. Myös varallisuusvero on pääomaverot, mutta kun varallisuusvero maksetaan omaisuuden tuotosta, perintöverot maksetaan varallisuuden lisäyksestä. Lahjaveroa taas pidetään välttämättömänä, jotta perintöveroa ei voitaisi kiertää. Ajatus perintö- ja testamenttisaannon veronmaksukykyä lisäävästä vaikutuksesta näkyy myös vuodelta 1940 olevassa perintö- ja lahjave-

rolaissa (378/40). Lakia on vuosien mittaan useita kertoja muutettu. Asteikkoa ja vähennysten markkamääriä on muutettu rahanarvon alenemisen johdosta noin kymmenen vuoden väliajoin. Menettelysäännökset muutettiin 1 päivänä heinäkuuta 1994 voimaan tulleella lailla (318/94) yhdenmukaisiksi tulo- ja varallisuusverotuksessa sovellettavien menettelysäännösten kanssa. Useita muutoksista huolimatta lain alkuperäinen rakenne on kuitenkin edelleen voimassa.

Perintö- ja lahjaverolain mukaan velvollisuus suorittaa valtiolle perintö- ja lahjaveroa on henkilöllä, joka perintönä, testamentilla tai lahjana saa omaisuutta. Perintöveroa on suoritettava Suomessa olevasta kiinteästä ja

irtaimesta omaisuudesta ja ulkomailla olevasta omaisuudesta, joka kuuluu Suomessa asuneen henkilön jäämistöön. Lahjaveroa on suoritettava Suomessa olevasta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta siitä riippumatta, missä lahjansaaja asuu samoin kuin ulkomailla olevasta irtaimesta omaisuudesta, jos lahjansaaja on Suomessa asuva henkilö tai kotimainen yhtymä, laitos tai säätiö.

Perintöverovelvollisuus syntyy sekä perilliselle että testamentinsaajalle perittävän kuollessa. Peritty omaisuus arvostetaan siihen arvoon, joka sillä oli verovelvollisuuden alkaessa. Perintövero on progressiivinen, ja se määrätään kullekin perilliselle tai testamentinsaajalle hänen saamansa omaisuuden mukaan ottaen huomioon saajan sukulaisuussuhde perinnönjättäjään. Veroluokkia on kolme. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän puoliso, lapset ja suoraan ylenevää tai alenevaa polvea olevat perilliset. Toiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän veljet ja sisaret ja näiden jälkeläiset ja kolmanteen veroluokkaan muut sulalaiset ja vieraat.

Perintöosuus, joka jää alle 15 000 markan, on verosta vapaa. Asteikko on progressiivinen siten, että 15 000 markan perintöosuudesta vero on 200 markkaa, 300 000 markan perintöosuudesta 28 550 markkaa ja 2 100 000 markan perintöosuudesta 264 800 markkaa. Korkein marginaaliveroprosentti 2 100 000 markan perintöosuudesta alkaen on 14. Tätä veroasteikkoa sovelletaan I veroluokassa. Vero on II veroluokassa kaksinkertainen ja III veroluokassa kolminkertainen. Muiden kuin I veroluokkaan kuuluvien on lisäksi suoritettava perintöosuudestaan tuloveroa kunnalle. Tämä vero on noin 20 prosenttia.

Lahjansaaja suorittaa lahjaveroa saman asteikon mukaan. Eri antajilta saadut lahjat verotetaan erikseen. Jos lahjansaaja kahden vuoden kuluessa saa samalta antajalta yhden tai useampia veronalaisia lahjoja, ne on progression vuoksi otettava huomioon määrättäessä veroa viimeisestä lahjasta. Myös samalta antajalta saaduista alle 15 000 markan lahjoista on suoritettava veroa, jos niiden yhteenlaskettu arvo kahden vuoden kuluessa nousee vähintään 15 000 markkaa.

Lahjaveroa on suoritettava myös niin sanotusta lahjanluonteisesta kaupasta eli kauppa- tai vaihtosopimuksesta, jonka ehdoista ilmenee, että sovittu vastike on enintään kolme neljäsosaa käyvästä arvosta. Käyvän ar-

von ja vastikkeen välinen erotus katsotaan tällöin lahjaksi.

Lahjanluonteisesta kaupasta suoritettava lahjaveroa huojennettiin perintö- ja lahjaverolakiin lisätyllä, vuoden 1995 alusta voimaan tulleella säännöksellä (1110/94). Lahjanluonteisesta luovutuksesta ei ole suoritettava lahjaveroa sukupolvenvaihdoistapauksissa, jos suoritettu vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta.

Maatilan ja muun yrityksen sukupolvenvaihdoistilanteissa perintö- ja lahjaverosta voidaan tietyin edellytyksin jättää osa maksuunpanematta. Edellytyksenä huojennuksen saamiselle on, että verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä ja että maatilasta tai muusta yrityksestä määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 5 000 markkaa. Huojennettavan määrän laskemista varten varat tulee arvostaa sekä käyvän arvon mukaan että verotusarvoon. Jos käyvän arvon mukaan laskettu vero on enintään 5 000 markkaa, koko määrä maksuunpannaan. Jos määrä ylittää 5 000 markkaa, maksuunpanematta jätetään käyvän arvon ja verotusarvon mukaan laskettujen verojen erotus eli maksuunpannaan verotusarvoa vastaava vero, kuitenkin vähintään 5 000 markkaa.

Perintö- ja lahjaverolain asteikot ja vähennysten markkamäärät ovat olleet voimassa vuoden 1986 alusta. Tällöin veroasteikon verotettavan osuuden arvoja ja vähennyksiä korotettiin 50 prosentilla. Veroprosentit pysytettiin ennallaan. Samassa yhteydessä korotettiin verotettavan perinnön ja lahjan alaraja 10 000 markasta 15 000 markkaan.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Hallitusohjelman mukaan perintö- ja lahjaverotusta korotetaan. Hallitusohjelmaan liittyy neuvottelumuistio ansiotulojen verotuksen keventämisestä, jonka mukaan kevennykset rahoitetaan muun muassa korottamalla perintö- ja lahjaveron tuottoa vuonna 1996.

Perintö- ja lahjaverolakiin ei ehdoteta rakenteellisia muutoksia. Pääasiallinen keino tuottotavoitteen saavuttamiseksi on asteikon kiristäminen. Asteikon kiristämisen lisäksi

lakiin ehdotetaan eräitä veropohjan laajentamista koskevia muutoksia sekä ehdotetaan poistettaviksi eräitä vähennyksiä, joilla ei enää nyky-yhteiskunnassa ole samaa merkitystä kuin lain syntyä aikana vuonna 1940. Näillä muutoksilla ei kuitenkaan ole suurta vaikutusta veron tuottoon, vaan niillä pyritään lisäämään verotuksen oikeudenmukaisuutta ja edistämään verotuksen yhdenmukaisuutta. Eräiden muutosehdotusten tarkoituksena taas on yksinkertaistaa verotusta. Sivuperinnön ja -lahjan kunnallisverotuksesta ehdotetaan luovuttavaksi erikseen annettavassa hallituksen esityksessä laiksi tuloverolain muuttamisesta.

2.1. Verotuksen kansainvälinen ulottuvuus

Perintö- ja lahjaverotuksen kansainvälistä ulottuvuutta koskevat säännökset ovat alkuperäisessä muodossaan vuodelta 1940. Säännökset jättävät verotuksen alueellisen soveltamisalan kapeaksi. Omaisuuden sijaintipaikan käyttäminen säännösten ensimmäisenä lähtökohdana ei vastaa nykyistä kansainvälisvero-oikeudellista ajattelua, jossa on keskeisessä asemassa henkilön asuinpaikka. Suomen perintö- ja lahjaverotuksen ulkopuolelle jäävät muun muassa kaikki ulkomailla sijaitsevat kiinteistöt, vaikka sekä perinnönjättäjä tai lahjanantaja että omaisuuden saaja asuivat Suomessa.

Nykyinen lainsäädäntö ei myöskään parhaalla tavalla nivelly kansainväliseen verosopimuskäytäntöön. Valtioiden välisissä perintöverosopimuksissa verotusoikeus on tavallisesti perinnönjättäjän asuinvaltiolla, mutta sisäisen lainsäädännön vuoksi Suomi ei voi kaikissa tilanteissa käyttää sopimuksen mukaista verotusoikeuttaan. Lahjaverotuksesta sisältyy säännöksiä Pohjoismaiden välillä tehtyyn sopimukseen (SopS 83/92), jonka mukaan verotusoikeus on lahjanantajan asuinvaltiolla, kun taas Suomen sisäisen lainsäädännön mukaan veroa on suoritettava täällä, jos lahjansaaja on Suomessa asuva.

Verotuksen kytkentä omaisuuden sijaintipaikkaan on ongelmallinen lähinnä silloin, kun kyse on irtaimesta omaisuudesta. Kiinteään omaisuuteen ei liity samanlaisia tulkinta- ja selvitysongelmia, ja myös kansainvälinen käytäntö on, että kiinteistön vastikkeetonta saantoa voidaan verottaa myös omaisuuden sijaintivaltiossa.

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi

perintö- ja lahjaverotuksen soveltamisalaa kattamaan kaikki tilanteet, joissa perinnönjättäjä, lahjanantaja taikka perinnönsaaja tai lahjansaaja on Suomessa asuva. Muissa tapauksissa veronalaista olisi nykyiseen tapaan Suomessa olevan kiinteän omaisuuden siirtyminen perintönä, testamentilla tai lahjana; tähän rinnastettaisiin sellaisen yhteisön osakkeiden tai osuuksien siirtyminen, jonka varallisuus pääasiallisesti koostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta.

Ehdotetut muutokset merkitsisivät pääasiassa verotuksen alueellisen soveltamisalan laajentumista. Verotus tulisi muun muassa koskemaan joissakin tapauksissa myös ulkomailla olevaa kiinteää omaisuutta. Nykyinen rajanveto ulkomaisen kiinteän ja irtaimen omaisuuden välillä aiheuttaa epäselvyyttä, koska kiinteistön käsite poikkeaa monissa maissa suomalaisesta ajattelusta, ja voi olla vaikea selvittää, onko esimerkiksi ulkomainen asunto kiinteää vai irtainta omaisuutta.

Verotuksen kansainvälinen ulottuvuus kaventuisi ehdotuksen mukaan niissä tilanteissa, joissa Suomessa olevaa irtainta omaisuutta siirtyy vastikkeetta. Tällaisesta siirtymisestä ei enää suoritettaisi veroa, jollei kumpikaan osapuoli asu Suomessa.

Suomen ja toisen valtion välinen perintöverosopimus voi rajoittaa ehdotettavien säännösten soveltamista joissakin tilanteissa. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos perinnönjättäjä asuu toisessa sopimusvaltiossa ja perinnönsaaja Suomessa, eikä perintöön sisälly Suomessa olevaa kiinteää omaisuutta.

Verotuksen alueellinen laajentaminen vahvistaa Suomen veronsaajan asemaa. Verovelvollisten aseman turvaaminen edellyttää tällöin riittäviä säännöksiä kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta. Suomessa asuvan henkilön saamasta perinnöstä tai lahjasta täällä suoritettavasta verosta vähennettäisiin samasta saannosta ulkomailla suoritettujen veron määrä siltä osin kuin ulkomainen vero ei kohdistu Suomessa olevaan kiinteään omaisuuteen. Niin sanotun normaaliyhvityksen periaatteen mukaisesti hyvitys ei voisi ylittää samasta varallisuudesta täällä suoritettavan veron määrää. Samasta omaisuudesta Suomessa menevän veron määrää laskettaessa otettaisiin tällöin vähennyksenä huomioon asianomaiseen omaisuuteen kohdistuvat velat. Jollei verovelvollinen ole Suomessa asuva, mahdollista ulkomaista veroa ei hyvitetäisi täällä, vaan kaksinkertaisen verotuksen poistaminen jäisi

vieraan valtion asiaksi.

Vieraassa valtiossa maksetun veron hyvittäminen täällä edellyttää selvitystä siitä, että vero on maksettu. Käytännössä ulkomainen vero voi tulla maksetuksi vasta, kun perintö- tai lahjaverotus Suomessa on jo toimitettu. Tällöin verovelvollisen tulee hyvityksen saamiseksi tehdä lain 43 §:n mukainen oikaisuvaatimus, joka voidaan hyväksyä myös verotoimistossa.

Nykyisen 4 §:n 3 momentin mukaan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä tai hänen perheellään on täällä varsinainen asuntonsa taikka jos hän täällä oleskelee yli kuuden kuukauden ajan, jolloin tilapäinen poissaolo ei estä pitämästä oleskelua jatkuvana. Näin ollen varsin väliaikaisestikin Suomessa oleskeleva henkilö katsotaan täällä asuvaksi, kunhan oleskelu kestää kuusi kuukautta. Kun ehdotuksen mukaan myös perinnönsaajan asuminen Suomessa aiheuttaisi perintöverovelvollisuuden, Suomen verotuksen piiriin tulisi esimerkiksi tapaus, jossa seitsemän kuukautta täällä työskentelevä henkilö saisi tänä aikana perinnön normaalia asuinvaltiostaan. Asumiskäsitettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilön ei enää katsottaisi asuvan Suomessa kuuden kuukauden oleskelun perusteella, vaan huomiota kiinnitettäisiin vain varsinaisen asunnon sijaintipaikkaan. Säännöksestä poistettaisiin samalla perheen asunnon vaikutus, ja ainoaksi kriteeriksi tulisi verovelvollisen varsinainen asunto ja koti. Tämä olisi sama kuin tuloverolain 11 §:ssä ensimmäisenä mainittu edellytys. Perintöverotuksen asumiskäsite olisi kuitenkin tuloverotusta kaapeampi, kun perintöverotuksessa henkilön ei enää katsottaisi asuvan Suomessa yli kuuden kuukauden oleskelun perusteella, eikä perintöverotuksessa sovellettaisi myöskään niin sanottua kolmen vuoden sääntöä.

Lahjaverotusta koskeviin säännöksiin ei nykyisin sisälly määritelmää Suomessa asumisesta. Lain 18 §:n 4 momentti vastaisi perintöverotusta koskevaa 4 §:n 3 momenttia.

Suomen perintöverotuksen alueellinen laajentaminen johtaa siihen, että verotuksen piiriin tulee entistä suurempi määrä tapahtumia, joissa perinnönjättäjä ei asu Suomessa eikä käytettävissä ole verotuksen perusteeksi soveltuvaa perukirjaa. Näissä tilanteissa verovelvollisen on tehtävä lain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu veroilmoitus.

2.2. Vakuutusperusteiset saannot

Henkivakuutuksella on mahdollista täydentää lakisääteistä sosiaaliturvaa. Erilaiset säästöhenkivakuutukset taas antavat mahdollisuuden tavoitesäästämiseen. Kun perintö- ja lahjaverot kohdistuu vastikkeettomiin varallisuudensiiroihin, pitäisi myös vakuutukseen perustuvien saantojen verotuksen yhdenmukaisuustavoitteiden johdosta olla perintö- ja lahjaverotuksen kohteena. Kuolemantapauksen johdosta kuolinpesälle suoritettu korvaus on kuolinpesän tai edunsaajan kannalta samanlaista varallisuutta kuin muunkin pesässä oleva varallisuus. Jos vakuutus-suoritukset ovat verovapaita, erilaisten pääomavakuutusten avulla on mahdollisuus välttyä verosta, vaikka kysymyksessä olisi suurikin vastikkeeton saanto. Voimassa olevan lain ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vakuutus-suorituksista ei ole maksettava perintöveroa, jos vakuutus on sisältänyt niin sanotun edunsaajamääräyksen. Myöskään lahjaverotuksessa edunsaajamääräyksen nojalla saatua pääomaa ei ole katsottu veronalaiseksi saannoksi.

Vakuutusperusteisia saantoja verotetaan perintö- ja lahjaverotuksessa useimmissa Euroopan maissa. Kun otetaan huomioon vakuutustoimintaan liittyvät sosiaaliset syyt, ei vakuutusperusteisten saantojen täydellistä veronalaisuutta perintöverotuksessa voida kuitenkaan pitää perusteltuna. Toisaalta taas ei täydellistä verovapauttakaan voida pitää oikeudenmukaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vakuutuksen perusteella saadut suuret vakuutuskorvaukset olisivat veronalaisia. Vakuutusperusteisten saantojen perintöverotusta koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin lisättävään uuteen 7 a §:ään. Veronalaisiksi ehdotetaan 200 000 markkaa ylittävät vakuutuskorvaukset. Jotta ei olisi mahdollista uusia vakuutustyyppejä kehittämällä kiertää verollisuutta, lakiin ei ehdoteta otettavaksi luetteloa siitä, millaisen vakuutuksen perusteella saatu korvaus olisi veronalaista, vaan kaikki perittävän kuoleman johdosta kuolinpesälle tai edunsaajamääräyksen nojalla edunsaajalle maksettavat etuudet olisivat veronalaisia. Kysymykseen tulisivat henkivakuutukset ja muut henkilövakuutukset. Esinevakuutukset, perhe-eläkkeet ja vastaavat jäisivät sen sijaan verotuksen ulkopuolelle. Merkitystä ei olisi sillä, kuka on ottanut vakuutuksen, vaan veronalaista olisi korvaus, joka on maksettu

perittävän kuoleman perusteella. Myös julkisyhteisöjen maksama taloudellinen tuki, joka on työntekijäin ryhmähenkivakuutusta vastaava etu, tulisi samaan asemaan. Kun saman suorituksen verottaminen sekä perintöverotuksessa että tuloverotuksessa ei ole kohtuullista, pääoma tai taloudellinen tuki eivät olisi perintöverotuksessa veronalaisia varoja, jos samaa tuloa verotetaan tuloverotuksessa. Veronalainen osuus vakuutuskorvauksesta luettaisiin verovelvollisen perintöosuuteen. Jos vakuutuskorvauksen saaja ei olisi perillinen tai testamentinsaaja, veronalaisena määränä pidettäisiin vakuutuskorvausta vähennettynä 200 000 markalla. Näin meneteltäisiin myös niissä tapauksissa, joissa pesän velat ylittävät pesän varat.

Avio liittolain mukaan leski saa avio-oikeuden nojalla puolet pesän säästöstä. Perintöveroa ei ole suoritettava avio-oikeuden nojalla saadusta omaisuudesta. Jos vakuutuskorvaus maksetaan kuolinpesälle, leski saisi puolet vakuutuskorvauksesta perintöverotta. Jos vakuutuksessa taas olisi edunsaajamääräys, jonka nojalla se maksettaisiin suoraan leskelle, vakuutuskorvaus olisi periaatteessa kokonaisuudessaan lesken perintöverotuksessa veronalaista omaisuutta. Jotta verotus ei olisi erilaista sen mukaan, tuleeko vakuutuskorvaus kuolinpesälle vai leskelle, ehdotetaan lakiin otettavaksi tällaisia tapauksia koskeva säännös. Jos edunsaajana on leski, verosta vapaaksi katsottaisiin puolet tai vähintään 200 000 markkaa sellaisesta vakuutuskorvauksesta tai taloudellisesta tuesta, jonka hän saa edunsaajamääräyksen nojalla. Jos vakuutuskorvaus maksetaan kuolinpesälle, lesken kohdalla sovellettaisiin pääsääntöä eli verosta vapaata olisi korkeintaan 200 000 markkaa. Jos saman kuolemantapauksen johdosta maksettaisiin korvausta sekä kuolinpesälle että leskelle, leskellä olisi oikeus vain yhteen 200 000 markan vapaosaan tai sitä suurempaan puoleen määrään edunsaajamääräyksen nojalla saadusta vakuutuskorvauksesta.

Kun vakuutusperusteisten saantojen ehdotettu veronalainen määrä olisi näin korkea, verotuksen ulkopuolelle jäisivät useimmat vakuutus-suoritukset. Esimerkiksi työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen korvaussummat ovat noin 50 000—70 000 markkaa. On myös huomattava, että 200 000 markan verovapaa erä lasketaan edunsaajakohtaisesti.

Kuten edellä on jo mainittu, lahjaverotuksen tehtävä on useissa kohdin täydentää pe-

rintöverotusta. Jotta lahjaverotuskin vakuutusperusteisten saantojen suhteen olisi mahdollisimman selkeä, ehdotetaan lakiin otettavaksi myös vakuutusperusteisten saantojen lahjaverotusta koskeva uusi 18 a §. Ehdotuksen mukaan lahjaveroa olisi suoritettava, jos edunsaaja saa edunsaajamääräyksen nojalla vakuutukseen kuuluvan pääoman tai sen osan. Edellytyksenä kuitenkin on, että suoritus on vastikkeeton. Jos edunsaaja on itse maksanut vakuutusmaksut tai osan niistä, maksuja vastaava osa suorituksesta ei ole vastikkeeton. Lahjaveroa ei olisi suoritettava silloin, kun saanto on perintöverotuksessa veronalaista varoja tai siitä on suoritettava tuloveroa. Lahjaverovelvollisuus syntyisi vasta sitten, kun vakuutustapahtuma on sattunut. Pelkkä edunsaajamääräys ei vielä synnyttäisi lahjaverovelvollisuutta, vaikka se olisi peruuttamatonkin. Vakuutuskorvaukset olisivat lahjaveron alaisia vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä saajaa kohden kolmen vuoden aikana ylittää 50 000 markkaa. Ilman vapaamäärää verotus voisi ulottua laajastikin muun muassa niin sanottuihin lapsivakuutuksiin yleisesti liittyviin pienehköihin säästösummiin.

Ehdotetussa säännöksessä ei ole säännelty kaikkia tilanteita, joissa lahjaverotus tulee kysymykseen. Yleisten lahjaverotusta koskevien periaatteiden mukaan kysymyksessä on lahja, jos joku maksaa vapaaehtoisesti toisen vakuutuksesta menevän maksun. Lahjaveroa on suoritettava myös tilanteessa, jossa vakuutukseen perustuvat oikeudet on siirretty vastikkeettomasti toiselle. Jos uusi omistaja irtisanoo vakuutuksen ja saa hyväksyen niin sanotun vakuutuksen takaisinostoarvon, tätä on pidettävä lahjan arvona. Jos taas uusi omistaja olisi maksanut vakuutusmaksut, takaisinostoarvo ei ole vastikkeeton eikä ole siinä tapauksessa lahja.

Kun vakuutusetuudet nykyisestä poiketen olisivat perintö- ja lahjaverotuksessa veronalaista ja jotta niiden verottamisessa ei syntyisi epäyhtenäistä käytäntöä, ehdotetaan, että vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan olisi ilmoitettava näistä vainajan tai lahjansaajan kotikunnan lääninverovirastolle. Siitä, milloin ja miten ja mitkä kaikki tiedot näistä tulisi ilmoittaa, antaisi verohallitus tarkemmat määräykset. Säännös ehdotetaan uudeksi 28 a §:ksi. Vakuutuslaitoksilla on ilmoitusvelvollisuus myös tuloverotuksessa veronalaisista suorituksista. Myös perukirjaan olisi otettava maininta vakuutukseen

perustuvien etuuskien saajista ja määristä. Tämän sisältöinen säännös ehdotetaan otettavaksi 28 §:n 2 momenttiin. Lahjaverotuksessa veronalaisista 18 a §:ssä tarkoitetuista vakuutusetuuksista lahjansaaja tekisi lahjaveroilmoituksen, kuten lain 27 §:ssä säädetään.

2.3. Veroluokat

Veroluokkiin ei tässä yhteydessä ehdoteta tehtäväksi muita muutoksia kuin että toiseen veroluokkaan nykyisin kuuluva uskollinen palvelija ehdotetaan poistettavaksi. Uskollisen palvelijan saanto perustuu aina testamenttiin. Uskollisen palvelijan käsitteen määrittely on käytännössä aiheuttanut vaikeuksia. Uskollisella palvelijalla tarkoitetaan henkilöä, joka on ollut vainajaan palvelussuhteessa ja on hoitanut häntä vähintään kymmenen vuotta. Pelkästään talouden tai omaisuuden hoito ei riitä. Hoitamista on myös tulkittu siten, että kysymyksessä on ollut hoidon tarve. Hoitajan on yleensä edellytetty myös asuneen vainajan kanssa samassa taloudessa. Kun sosiaaliturva on kehittynyt, tällaisia henkilöitä ei nykyisin juuri enää ole, joten uskollinen palvelija ehdotetaan poistettavaksi toiseen veroluokkaan kuuluvien luettelosta. Myös perintöverotuksen uudistamistoimikunta ehdotti uskollisen palvelijan käsitteen poistamista jo vuonna 1980. Kun sivuperinnön kunnallisverosta ehdotetaan luovuttavaksi, uskollisen palvelijan verotuksellinen asema ei kuitenkaan huononisi.

2.4. Asteikkoon tehtävät muutokset

Asteikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että veroprosentteja olisi enää kolme. Verotettavan perintöosuuden alaraja olisi 20 000 markkaa, josta menevä vero olisi 500 markkaa ja veroprosentti ylimenevästä osasta 10. Verotettavasta perintöosuudesta, joka olisi 100 000 markkaa, olisi vero 8 500 markkaa ja alarajan ylimenevästä osasta 13 prosenttia, ja 300 000 markan perintöosuudesta menisi veroa 34 500 markkaa ja alarajan ylittävästä osasta 16 prosenttia. Lahjaveroa perittäisiin, kuten nykyisinkin, saman asteikon mukaan. Sekä perintö- että lahjavero olisi edelleen toisessa veroluokassa kaksinkertainen ja kolmannessa veroluokassa kolminkertainen.

2.5. Jäämistöstä tehtävät vähennykset

Lain 9 §:n 2 momentin mukaan kuolinpesän omaisuuden arvosta saadaan vähentää muun muassa perunkirjoituksesta ja pesän jaosta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Laissa ei ole mainittu pesänselvityksestä aiheutuvia kuluja, mutta kun pesän selvittäminen on edellytyksenä pesän jaolle, ne on katsottu vähennyskelpoisiksi. Myös osituksesta aiheutuvat kulut ovat vähennyskelpoisia. Pesänselvityskulujen määrä ei kuitenkaan ole yleensä selvillä perunkirjoituksen toimittamishetkellä, joten niistä tehdään varaus perukirjaan. Jos pesässä on vain yksi osakas, pesänselvityskuluja ei luonnollisestikaan ole. Jako saatetaan toimittaa vasta vuosien, jopa vuosikymmenien kuluttua. Jakovarauksen saa vähentää, jos se on osattu merkitä perukirjaan. Jakokustannuksille on myös aina peruste, jos perillisiä on useita. Näitä kuluja varten tehtävien varausten vähentäminen on yleistynyt, ja ne saattavat varsinkin suurissa pesissä olla melko huomattavia. Perintöverotuksessa verovelvollisuuden alkaminen on sidottu perinnön- tai testamentinjäätäjän kuolinhetkeen, joten myöhemmin syntyvien kulujen vähentäminen on poikkeus tästä periaatteesta. Kun kulujen toteutumisen ja varauksen oikeellisuuden selvittäminen on käytännössä mahdotonta, vähennysmahdollisuus ei ole omiaan edistämään oikeudenmukaista verotusta. Tämän vuoksi ehdotetaan 9 §:n 2 momentti muutettavaksi siten, että pesän jaosta aiheutuneita kustannuksia ei saa vähentää. Kun myös ulkomailla oleva kiinteä omaisuus ehdotetaan Suomen perintöverotuksen piiriin, ehdotetaan lainkohdasta jätettäväksi pois säännös, jonka mukaan velkaa, josta muussa maassa oleva kiinteistö on kiinnitetty, ei saa vähentää.

2.6. Perintöosuudesta tehtävät vähennykset

Perintöosuudesta myönnettävien vähennysten tarkoituksena on pyrkiä ottamaan huomioon perinnönsaajan veronmaksukyky. Perintö- ja lahjaverolain 12 §:ssä on säännökset viidestä vähennyksestä. Leskellä on oikeus vähentää veronalaisesta perintöosuudestaan 37 500 markkaa. Leskelle myönnettävä vähennys perustuu siihen, että puolison kuolema ei todennäköisesti ole lisännyt hänen veronmaksukykyään.

Toinen sosiaalisiin perusteisiin myönnettävä vähennys on alaikäiselle perilliselle myön-

nettävä vähennys. Perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tai näiden rintaperillinen, joka verovelvollisuuden alkaessa ei ole täyttänyt 18 vuotta, saa vähentää perintöosuudestaan 7 500 markkaa sekä sen lisäksi 1 500 markkaa jokaiselta täydeltä vuodelta, jonka hän on alle 18 vuoden iän. Jos lapsi tai ottolapsi tai näiden rintaperillinen on ansiotyöhön kykenemätön sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuneen pysyvän haitan vuoksi, hän saa lisäksi vähentää 15 000 markkaa.

Henkilöllä, joka on ollut perinnönjättäjän palveluksessa vähintään viimeiset kymmenen vuotta ja hoitanut häntä, on oikeus 7 500 markan vähennykseen.

Perinnönjättäjän puoliso ja lapsi tai ottolapsi tai näiden rintaperillinen, jos jäämistöön sisältyy vainajan kotiin kuuluneita huone- ja talouskaluja, vaatteita ja muuta irtaimistoa, saa vähentää tällaisen omaisuuden arvon, enintään kuitenkin 15 000 markkaa perintöosuutta kohti.

Perinnönjättäjän puolisolle myönnettävän vähennyksen määrä ehdotetaan korotettavaksi 40 000 markkaan. Alaikäisen lapsen iän mukaan porrastettu vähennys ehdotetaan verotuksen yksinkertaistamiseksi korvattavaksi 20 000 markan suuruisella vähennyksellä.

Ansiotyöhön kykenemättömälle lapselle ja niin sanotulle uskolliselle palvelijalle myönnettävillä vähennyksillä ei käytännössä juuri ole merkitystä. Kun yhteiskunta ja sosiaaliturva ovat kehittyneet perintö- ja lahjaverolain syntyajoista ja kun uskollisen palvelijan käsite ehdotetaan poistettavaksi laista, ehdotetaan uskolliselle palvelijalle ja ansiotyöhön kykenemättömälle lapselle myönnettävä vähennys poistettavaksi.

Verotuksen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan tavanomaista koti-irtaimistoa koskevat säännökset yhtenäistettäväksi perintöverotuksessa ja lahjaverotuksessa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 b §, jonka mukaan perinnönjättäjän omassa tai hänen perheensä käytössä ollut tavanomainen koti-irtaimisto on perintöverosta vapaata siltä osin kuin sen arvo ei ole 20 000 markkaa suurempi. Lahjaverotuksessa on jo nykyisin voimassa vastaavanlainen säännös, jonka sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi samanlaiseksi kuin perintöveroa koskeva säännös. Tavanomaisen koti-irtaimiston verovapaus on perintöverotuksessa toteutettu myöntämällä siitä irtaimistovähennys. Kun tavanomainen koti-irtaimisto olisi nimenomaan säädetty verosta vapaaksi, ehdotetaan irtaimistovähennyistä

koskeva säännös kumottavaksi.

2.7. Lahjojen yhdistäminen

Lain 20 §:n 2 momentin mukaan, jos lahjansaaja kahden vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamista on saanut samalta antajalta yhden tai useampia verotettavia lahjoja, on ne otettava veroa määrättäessä huomioon. Säännöksen soveltaminen on osoittautunut käytännössä vaikeaksi niissä tapauksissa, joissa lahjat seuraavat toisiaan vuosittain. Myös kahden vuoden aika on osoittautunut lyhyeksi. Useissa muissa maissa sovelletaan tätä pidempää aikaa. Jotta lahjoittamisella ei voitaisi kiertää verotusta, ehdotetaan aika, jonka kuluessa saman antajan antamat lahjat on otettava huomioon, pidennettäväksi nykyisestä kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen.

Lain 16 §:n mukaan lahja otetaan huomioon perintöverotuksessa, jos lahja on annettu korkeintaan kaksi vuotta ennen perittävän kuolemaa. Jos kysymyksessä on ennakoperintö, aikaa koskevia rajoituksia ei ole. Jotta lahjan yhdistämistä koskevat säännökset olisivat edelleen yhdenmukaiset perintöverotuksessa ja lahjaverotuksessa, ehdotetaan, että myös perintöverotuksessa otettaisiin huomioon lahja, joka on annettu korkeintaan kolme vuotta ennen perittävän kuolemaa.

2.8. Veron kiertämistä estävä säännös

Perintö- ja lahjaverolaissa ei ole, toisin kuin useissa muissa verolaeissa, veron kiertämistä koskevaa säännöstä. Kun lain säännöksiä ei ole mahdollista laatia niin täydellisesti kaikki tilanteet huomioon ottaviksi, etteivät ne joissakin tapauksissa olisi kierrettävissä, ehdotetaan, että myös perintö- ja lahjaverolakiin otettaisiin veron kiertämisen estämistä koskeva säännös. Myös leimaverolakiin lisättiin heinäkuun 1 päivänä 1993 voimaan tulleella lailla (620/93) veron kiertämistä estävä säännös.

Verotuksesta voitaisiin poiketa niissä tapauksissa, joissa perinnönjakosopimukselle, luovutustoimelle tai lahjaverotukseen vaikuttavalle oikeustoimelle on annettu sellainen oikeudellinen sisältö tai muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta. Tällöin olisi kysymys oikeustoimista, joilla ei ole tarkoitettu saada aikaan mitään oikeusvaikutuksia tai on tarkoitettu saada aikaan muunlainen oikeusvaikutus kuin on

ilmoitettu. Esimerkkinä voidaan mainita tapaukset, joissa on selvästi kysymys lahjasta, vaikka on ilmoitettu, että kysymyksessä on lainasopimus. Tällaiset ovat käytännössä suhteellisen yleisiä.

Säännöstä tulkittaisiin tuloverotuksessa vakiintuneen käytännön mukaisesti. Verovelvollisella olisi oikeus valita hänen kannaltaan edullisin menettelyvaihtoehto, jos se vain vastaa oikeustoimen todellista luonnetta ja tarkoitusta sekä sisällöltään että muodollisesti. Säännös ei heikentäisi myöskään oikeusvarmuutta. Lahjaverotuksessa on nykyisin mahdollisuus saada ennakkotieto. Veronkiertosäännöksen soveltaminen tulisi kysymykseen melko harvoin, joten sen merkitys olisi lähinnä ennakoitava.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotukseen sisältyvä asteikkomuutos lisää perintö- ja lahjaveron tuottoa vuosittain noin 250 miljoonalla markalla. Veropohjan laajennusta koskevat ehdotukset nostaisivat lisäksi veron tuottoa arviolta 30—40 miljoonalla markalla. Perintöverotuksen keskimääräinen veroaste nousisi nykyisestä 7,5 prosentista 9,8 prosenttiin verotettavasta perintöosuudesta. Perintöjen ja lahjojen verotus ei kiristyisi kaikissa tapauksissa, sillä sivuperinnön ja -lahjan kunnallisverotuksesta ehdotetaan luovuttavaksi erikseen annettavassa hallituksen esityksessä. Kun lakia

sovellettaisiin vasta lain voimaantulon jälkeen syntyviin perintöihin ja lahjoihin, veron tuotto ei kerry täysimääräisesti vielä vuonna 1996. Ehdotusten perintö- ja lahjaveron kertymää lisääväksi vaikutukseksi vuonna 1996 arvioidaan noin 200 miljoonaa markkaa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovainministeriössä. Verotuksen kansainvälisen soveltamisalan laajentamista samoin kuin vakuutusperusteisten saantojen verotusta ja veronkierron estämistä koskevia säännöksiä ehdotti jo perintöverotuksen uudistamistointimikunta vuonna 1980 antamassaan mietinnössä (1980:16).

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöksiä sovellettaisiin niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan. Kun lahjojen yhdistämistä koskeva aika pitenisi kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen, ehdotetaan, että vain lahjat, jotka on annettu tammikuun 1 päivän 1994 jälkeen, otettaisiin huomioon ehdotettua kolmea vuotta laskettaessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/40) 4 §, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12-14 §, 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 18 ja 19 §, 20 §:n 2 momentti ja 28 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti 15 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (463/84), 12, 13 ja 14 § 22 päivänä marraskuuta 1985 annetussa laissa (876/85), 16 §:n 1 momentin 2 kohta 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (318/94), 19 § muutettuna 16 päivänä maaliskuuta 1979 annetulla lailla (318/79) sekä mainituilla 22 päivänä marraskuuta 1985 ja 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetuilla laeilla ja 28 §:n 2 momentti mainitussa 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa, ja
lisätään lakiin uusi 7a, 7 b, 18 a, 28 a ja 33 a § seuraavasti:

4 §

Perintöveroa on suoritettava:

1) perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta, jos perinnönjättäjä taikka perillinen tai testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa; sekä

2) perintönä tai testamentilla saadusta Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta.

Suomessa asuvan henkilön saamasta muusta kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta omaisuudesta suoritettavasta perintöverosta vähennetään samasta perinnöstä tai testamenttisaannosta vieraalle valtiolle suoritettujen verojen määrä (*ulkomaisen veron hyvitys*). Tämä hyvitys ei saa olla suurempi kuin määrä, joka vastaa yhtä suurta osaa perintöverosta kuin vieraasta valtiosta saadun omaisuuden arvo on Suomessa perintöveron perusteena olevan omaisuuden arvosta.

Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti.

Jos omaisuutta saa perintönä tai testamentilla henkilö, joka palvelee vieraan valtion Suomessa olevassa diplomaattisessa tai muussa siihen rinnastettavassa edustustossa tai lähetetyn konsulin virastossa taikka on Suomessa Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön palveluksessa tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yksityinen palvelija ja jos hän ei ole Suomen kansalainen, hän on velvollinen suorittamaan perintöveroa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta omaisuudesta.

7 a §

Perintöveroa on suoritettava myös perittävän kuoleman johdosta kuolinpesälle tai edunsaajalle maksettavasta henkilövakuutuksen nojalla saadusta vakuutuskorvauksesta sekä vastaavissa olosuhteissa maksetusta vakuutuskorvaukseen verrattavasta taloudellisesta tuesta, jonka valtio, kunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö tai eläkelaitos suorittaa. Siltä osin kuin vakuutuskorvaus tai taloudellinen tuki on tuloverotuksessa veronalaista tuloa, se on kuitenkin perintöverosta vapaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vakuutuskorvaus tai sellaiseen verrattava taloudellinen tuki on perintöverosta vapaa siltä osin kuin kunkin edunsaajan tai perillisen saama samasta kuolemantapauksesta johtuva vakuutuskorvaus ja taloudellinen tuki on enintään 200 000 markkaa. Jos edunsaajana on leski, verosta vapaaksi osaksi katsotaan puolet tai kuitenkin vähintään 200 000 markkaa lesken edunsaajamääräyksen nojalla saamien vakuutuskorvausten ja taloudellisen tuen yhteismäärästä.

7 b §

Perintöveroa ei ole suoritettava perinnönjättäjän omassa tai hänen perheensä käytössä olleesta tavanomaisesta koti-irtaimistosta siltä osin kuin sen arvo on enintään 20 000 markkaa.

9 §

Kuolinpesän omaisuuden arvosta saadaan vähentää vainajan hautamisesta sekä perun-

kirjoituksesta ja hautakiven hankkimisesta ja pystyttämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, samoin kuin velat, joihin luetaan myös kuolinpesästä menevät, perinnönjättäjän elinaikaan kohdistuvat verot ja maksut. Perintöveroa ei kuitenkaan saa vähentää.

11 §

Kuolinpesästä tulevien osuuksien saajat luetaan kolmeen veroluokkaan:

I. perinnönjättäjän aviopuoliso, lapsi, aviopuolison lapsi, ottolapsi, isä, äiti, ottovanhemmat ja lapsen tai ottolapsen rintaperillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettu avustus;

II. perinnönjättäjän veli, sisar ja veli- tai sisarpuoli, veljen, sisaren ja veli- tai sisarpuolen jälkeläinen; sekä

III. muut sukulaiset ja vieraat.

12 §

Veronalaisesta perintöosuudesta saavat vähentää:

1) perinnönjättäjän puoliso 40 000 markkaa (*puolisovähennys*);

2) sellainen perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tahi näiden rintaperillinen, joka verovelvollisuuden alkaessa ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, 20 000 markkaa (*alikäisyysovähennys*).

13 §

Kun perintöosuus tai sen 12 §:n mukaan laskettu jäännös ei nouse 20 000 markkaan, se on verosta vapaa.

14 §

Perintöveroa maksetaan:

I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo mk	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla mk	Vero-% ylimenevästä osasta
20 000—100 000	500	10
100 000—300 000	8 500	13
300 000—	34 500	16

II veroluokassa asteikon mukainen vero kaksinkertaisena; ja

III veroluokassa asteikon mukainen vero kolminkertaisena.

16 §

Perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin on lisättävä:

2) muu lahja, jonka perillinen tai testamentinsaaja on saanut perinnönjättäjältä kolmen viimeisen vuoden kuluessa ennen tämän kuolemaa ja joka ei ole 19 §:n 1 tai 2 kohdan nojalla lahjaverosta vapaa.

18 §

Lahjaveroa on suoritettava, kun omaisuus lahjana siirtyy toiselle:

1) jos lahjanantaja tai lahjansaaja asui lahjoitushetkellä Suomessa; sekä

2) Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta.

Suomessa asuvan henkilön saamasta muusta kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta omaisuudesta suoritettavasta lahjaverosta vähennetään samasta lahjasta vieraalle valtiolle suoritettujen verojen määrä (*ulkomaisen veron hyvitys*). Tämä hyvitys ei saa olla suurempi kuin määrä, joka vastaa yhtä suurta osaa lahjaverosta kuin vieraasta valtiosta saadun omaisuuden arvo on Suomessa lahjaveron perusteena olevan omaisuuden arvosta.

Kun kauppa- tai vaihtosopimuksen ehdoista selviää, että sovittu vastike on enintään kolme neljännestä käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi.

Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti.

Jos omaisuutta saa lahjana henkilö, joka palvelee vieraan valtion Suomessa olevassa diplomaattisessa tai muussa siihen rinnastettavassa edustustossa tai lähetetyn konsulin virastossa taikka on Suomessa Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön palveluksessa tahi tällaisen henkilön perheenjäsen tai yksityinen palvelija ja jos hän ei ole Suomen kansalainen, hän on velvollinen suorit-

tamaan lahjaveroa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta omaisuudesta.

18 a §

Lahjana pidetään myös vakuutuksesta edunsaajamääräyksen nojalla vastikkeetta saatua vakuutuskorvausta. Tällaiset vakuutuskorvaukset ovat kuitenkin lahjaverosta vapaita siltä osin kuin niiden yhteismäärä kolmen vuoden aikana on enintään 50 000 markkaa.

Vakuutuskorvausta ei katsota lahjaksi siltä osin kuin se on tuloverotuksessa edunsaajan veronalaista tuloa.

19 §

Lahjaveroa ei suoriteta:

1) tavanomaisesta koti-irtaimistosta, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön, siltä osin kuin lahjan arvo ei ole 20 000 markkaa suurempi;

2) siitä, mitä joku on käyttänyt toisen kasvatusta tai koulutusta varten tai toisen eläukseksi taikka muutoin antanut toiselle näihin tarkoituksiin sellaisessa muodossa, että lahjansaajalla ei ole mahdollisuutta käyttää lahjoitettua määrää muihin tarkoituksiin; eikä

3) muusta lahjasta, jonka arvo on 20 000 markkaa pienempi, kuitenkin niin, että jos lahjansaaja kolmen vuoden kuluessa saa samalta antajalta useita sellaisia lahjoja, näistä on suoritettava veroa, kun niiden yhteinen arvo nousee vähintään mainittuun määrään.

20 §

Jos lahjansaaja on kolmen vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamista saanut samalta antajalta yhden tai useampia verotettavia lahjoja, on nekin veroa määrättäessä otettava lukuun. Verosta on kuitenkin vähennettävä se lahjavero, joka aikaisemmista lahjoista on jo suoritettu.

28 §

Perukirjassa on myös mainittava, onko perilliselle tai testamentinsaajalle annettu sellaista omaisuutta, joka 16 §:n mukaan on otettava lukuun perintöveroa määrättäessä, ja tällaisen omaisuuden laatu ja arvo. Perukirjassa on myös mainittava 7 a §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajat ja määrät.

28 a §

Maksamistaan 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitettuja etuuksista on vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan ilmoitettava vainajan tai lahjansaajan kotikunnan lääninverovirastolle. Verohallitus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen ajankohdasta, sisällöstä ja tavasta.

33 a §

Jos perinnönjakosopimukselle, luovutustoillemelle tai muulle perintö- tai lahjaverotukseen vaikuttavalle oikeustoimelle on annettu sellainen oikeudellinen sisältö tai muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, tai jos on ryhdytty muuhun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että perintö- tai lahjaverosta vapauduttaisiin, on perintö- tai lahjaverotuksessa meneteltävä asian varsinaisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan.

Lain 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 19 §:n 3 kohtaa ja 20 §:n 2 momenttia sovellettaessa ei oteta huomioon ennen 1 päivää tammikuuta 1994 annettuja lahjoja.

Helsingissä 5 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Arja Alho*

L a k i

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/40) 4 §, 9 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12-14 §, 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 18 ja 19 §, 20 §:n 2 momentti ja 28 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti 15 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (463/84), 12, 13 ja 14 § 22 päivänä marraskuuta 1985 annetussa laissa (876/85), 16 §:n 1 momentin 2 kohta 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (318/94), 19 § muutettuna 16 päivänä maaliskuuta 1979 annetulla lailla (318/79) sekä mainituilla 22 päivänä marraskuuta 1985 ja 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetuilla laeilla ja 28 §:n 2 momentti mainitussa 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa, ja

lisätään lakiin uusi 7a, 7 b, 18 a, 28 a ja 33 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Perintöveroa suoritetaan, kun omaisuus perintönä tai testamentilla siirtyy toiselle:

1) Suomessa olevasta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta; sekä

2) muualla olevasta irtaimesta omaisuudesta, joka kuuluu Suomessa asuneen henkilön jäämistöön.

Perintövero, joka 1 momentin 2 kohdassa mainitusta omaisuudesta on muussa maassa maksettu, saadaan vähentää täällä samasta omaisuudesta suoritettavasta perintöverosta.

Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä tai hänen perheellään on täällä varsinainen asuntonsa taikka jos hän jatkuvasti täällä oleskelee yli kuuden kuukauden ajan, jolloin tilapäinen poissaolo ei estä pitämästä oleskelua jatkuvana.

Milloin perinnönjättäjänä on Suomessa olevaan vieraan vallan lähetystöön tai lähetettyyn konsulivirastoon kuuluva henkilö, hänen perheensä jäsen tai palvelijansa, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sovelletaan perintöön kuuluvaan omaisuuteen tämän pykälän säännöksiä ainoastaan kiinteän omaisuuden ja sen käyttöä varten tarpeellisen irtaimiston osalta.

Ehdotus

4 §

Perintöveroa on suoritettava:

1) perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta, *jos perinnönjättäjä taikka perillinen tai testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa*; sekä

2) *perintönä tai testamentilla saadusta Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta.*

Suomessa asuvan henkilön saamasta muusta kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta omaisuudesta suoritettavasta perintöverosta vähennetään samasta perinnöstä tai testamentisaannosta vieraalle valtiolle suoritettujen verojen määrä (ulkomaisen veron hyvitys). Tämä hyvitys ei saa olla suurempi kuin määrä, joka vastaa yhtä suurta osaa perintöverosta kuin vieraasta valtiosta saadun omaisuuden arvo on Suomessa perintöveron perusteena olevan omaisuuden arvosta.

Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti.

Jos omaisuutta saa perintönä tai testamentilla henkilö, joka palvelee vieraan valtion Suomessa olevassa diplomaattisessa tai muussa siihen rinnastettavassa edustustossa tai lähetetyn konsulin virastossa taikka on Suomessa Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön palveluksessa tai tällai-

sen henkilön perheenjäsen tai yksityinen palvelija ja jos hän ei ole Suomen kansalainen, hän on velvollinen suorittamaan perintöveroa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta omaisuudesta.

7 a §

Perintöveroa on soritettava myös perittävän kuoleman johdosta kuolinpesälle tai edunsaajalle maksettavasta henkilövakuutuksen nojalla saadusta vakuutuskorvauksesta sekä vastaavissa olosuhteissa maksetusta vakuutuskorvaukseen verrattavasta taloudellisesta tuesta, jonka valtio, kunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö tai eläkelaitos suorittaa. Siltä osin kuin vakuutuskorvaus tai taloudellinen tuki on tuloverotuksessa veronalaista tuloa, se on kuitenkin perintöverosta vapaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vakuutuskorvaus tai sellaiseen verrattava taloudellinen tuki on perintöverosta vapaa siltä osin kuin kunkin edunsaajan tai perillisen saama samasta kuolemantapauksesta johtuva vakuutuskorvaus ja taloudellinen tuki on enintään 200 000 markkaa. Jos edunsaajana on leski, verosta vapaaksi osaksi katsotaan puolet tai kuitenkin vähintään 200 000 markkaa lesken edunsaajamääräyksen nojalla saamisen vakuutuskorvausten ja taloudellisen tuen yhteismäärästä.

7 b §

Perintöveroa ei ole suoritettava perinnönjättäjän omassa tai hänen perheensä käytössä olleesta tavanomaisesta koti-irtaimistosta siltä osin kuin sen arvo on enintään 20 000 markkaa.

9 §

Kuolinpesän omaisuuden arvosta saadaan vähentää vainajan hautaamisesta sekä perunkirjoituksesta, *pesän jaosta* ja hautakiven hankkimisesta ja pystyttämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, niin myös velat, joihin luetaan myös kuolinpesästä menevät, perinnönjättäjän elinaikaan kohdistuvat *julkiset* verot ja maksut. *Älköön kuitenkaan vähennettävä velkaa, josta muussa maassa-oleva kiinteistö on kiinnitetty, eikä myöskään perintöveroa.*

Kuolinpesän omaisuuden arvosta saadaan vähentää vainajan hautaamisesta sekä perunkirjoituksesta ja hautakiven hankkimisesta ja pystyttämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, samoin kuin velat, joihin luetaan myös kuolinpesästä menevät, perinnönjättäjän elinaikaan kohdistuvat verot ja maksut. Perintöveroa ei kuitenkaan saa vähentää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Kuolinpesästä tulevien osuuksien saajat luetaan kolmeen veroluokkaan:

I. perinnönjättäjän aviopuoliso, lapsi, aviopuolison lapsi, ottolapsi, isä, äiti, ottovanhemmat ja lapsen tai ottolapsen rintaperillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettu avustus;

II. perinnönjättäjän veli, sisar ja veli- tai sisarpuoli, veljen, sisaren ja veli- tai sisarpuolen jälkeläinen sen *henkilö, joka vähintään viimeiset kymmenen vuotta perinnönjättäjän kuolinhetkeen asti on ollut hänen palveluksessaan ja häntä hoitanut*; sekä

III. muut sukulaiset ja vieraat.

12 §

Veronalaisesta perintöosuudesta saavat vähentää:

1) perinnönjättäjän puoliso 37 500 markkaa;

2) sellainen perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tahi näiden rintaperillinen, joka verovelvollisuuden alkaessa ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, 7 500 markkaa sekä sen lisäksi 1 500 markkaa jokaiselta täydeltä vuodelta, jonka hän on alle kahdeksaatoista vuoden iän;

3) sellainen perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tahi näiden rintaperillinen, joka sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuneen pysyvän haitan tähden on ansiotyöhön kykenemätön, edellisessä kohdassa mainittujen määrien lisäksi 15 000 markkaa;

4) vähintään viimeiset kymmenen vuotta ennen perinnönjättäjän kuolemaa hänen palveluksessaan ollut ja häntä hoitanut henkilö 7 500 markkaa; sekä

5) perinnönjättäjän puoliso ja perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tahi näiden rintaperillinen, milloin jäämistöön sisältyy perinnönjättäjän kotiin kuuluneita huone- ja talouskaluja, vaatteita sekä muuta asuntoirtaimistoa, tällaisen omaisuuden osalta sen arvon, enintään kuitenkin 15 000 markkaa perintöosuutta kohti.

11 §

Kuolinpesästä tulevien osuuksien saajat luetaan kolmeen veroluokkaan:

I. perinnönjättäjän aviopuoliso, lapsi, aviopuolison lapsi, ottolapsi, isä, äiti, ottovanhemmat ja lapsen tai ottolapsen rintaperillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettu avustus;

II. perinnönjättäjän veli, sisar ja veli- tai sisarpuoli, veljen, sisaren ja veli- tai sisarpuolen jälkeläinen;sekä

III. muut sukulaiset ja vieraat.

12 §

Veronalaisesta perintöosuudesta saavat vähentää:

1) perinnönjättäjän puoliso 40 000 markkaa (*puolisovähennys*);

2) sellainen perinnönjättäjän lapsi tai ottolapsi tahi näiden rintaperillinen, joka verovelvollisuuden alkaessa ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, 20 000 markkaa (*alikäisyysvähennys*).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Kun perintöosuus tai sen 12 §:n mukaan laskettu jäännös ei nouse 15 000 markkaan, se on verosta vapaa.

14 §

Perintöveroa maksetaan:
I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo mk	Veron vakioerä osuuden alara- jan kohdalla mk	Vero-% ylimenevästä osasta
15 000—	37 500	200
37 500—	75 000	1 550
75 000—	150 000	4 550
150 000—	300 000	12 050
300 000—	450 000	28 550
450 000—	750 000	46 550
750 000—	1 050 000	84 050
1 050 000—	2 100 000	123 050
2 100 000—	264 800	14

II veroluokassa asteikon mukainen vero kaksinkertaisena;

III veroluokassa asteikon mukainen vero kolminkertaisena.

13 §

Kun perintöosuus tai sen 12 §:n mukaan laskettu jäännös ei nouse 20 000 markkaan, se on verosta vapaa.

14 §

Perintöveroa maksetaan:
I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo mk	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla mk	Vero-% ylimenevästä osasta
20 000—100 000	500	10
100 000—300 000	8 500	13
300 000—	34 500	16

II veroluokassa asteikon mukainen vero kaksinkertaisena; ja

III veroluokassa asteikon mukainen vero kolminkertaisena.

16 §

Perintöverotusta toimitettaessa pesän va-
roihiin on lisättävä:

2) muu lahja, jonka perillinen tai testa-
mentinsaaja on saanut perinnönjättäjältä kah-
den viimeisen vuoden kuluessa ennen tämän
kuolemaa ja joka ei ole 19 §:n 2 tai 3 koh-
dan nojalla lahjaverosta vapaa.

2) muu lahja, jonka perillinen tai testa-
mentinsaaja on saanut perinnönjättäjältä kol-
men viimeisen vuoden kuluessa ennen tä-
män kuolemaa ja joka ei ole 19 §:n 1 tai 2
kohdan nojalla lahjaverosta vapaa.

18 §

Lahjaveroa suoritetaan, kun omaisuus lah-
jana siirtyy toiselle:

1) Suomessa olevasta kiinteästä ja irtai-
mesta omaisuudesta; sekä

2) muualla olevasta irtaimesta omaisuudes-
ta, jonka Suomessa asuva henkilö tahi koti-
mainen yhtymä, laitos tai säätiö on saanut.

Lahjavero, minkä muualla kuin Suomessa

18 §

Lahjaveroa on suoritettava, kun omaisuus
lahjana siirtyy toiselle:

1) jos lahjanantaja tai lahjansaaja asui
lahjoitushetkellä Suomessa; sekä

2) Suomessa olevasta kiinteästä omaisuu-
desta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai
osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50
prosenttia muodostuu Suomessa olevasta

Voimassa oleva laki

asuva henkilö on täällä olevasta irtaimesta omaisuudesta suorittanut siellä, missä hän asuu, taikka joka 1 momentin 2 kohdassa mainitusta omaisuudesta on muualla kuin Suomessa maksettu, saadaan vähentää siitä lahjaverosta, mikä täällä on samasta omaisuudesta suoritettava.

Kun kauppa- tai vaihtosopimuksen ehdoista selviää, että sovittu vastike on enintään kolme neljännessä käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi.

Suomessa olevaan vieraan vallan lähetystöön tai lähetettyyn konsulivirastoon kuuluvan henkilön, hänen perheensä jäsenen tai palvelijansa, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, antamaan lahjaan kuuluvaan omaisuuteen kohdistuvan lahjaveron määräämisessä noudatetaan vastaavasti, mitä 4 §:n 4 momentissa on säädetty perintöverosta.

Ehdotus

kiinteästä omaisuudesta.

Suomessa asuvan henkilön saamasta muusta kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua omaisuudesta suoritettavasta lahjaverosta vähennetään samasta lahjasta vieraalle valtiolle suoritettujen verojen määrä (ulkomaisen veron hyvitys). Tämä hyvitys ei saa olla suurempi kuin määrä, joka vastaa yhtä suurta osaa lahjaverosta kuin vieraasta valtiosta saadun omaisuuden määrä on Suomessa lahjaveron perusteena olevasta omaisuudesta.

Kun kauppa- tai vaihtosopimuksen ehdoista selviää, että sovittu vastike on enintään kolme neljännessä käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi.

Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti.

Jos omaisuutta saa lahjana henkilö, joka palvelee vieraan valtion Suomessa olevassa diplomaattisessa tai muussa siihen rinnastettavassa edustustossa tai lähetetyn konsulin virastossa taikka on Suomessa Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön palveluksessa tahi tällaisen henkilön perheenjäsen tai yksityinen palvelija ja jos hän ei ole Suomen kansalainen, hän on velvollinen suorittamaan lahjaveroa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua omaisuudesta.

18 a §

Lahjana pidetään myös vakuutuksesta edunsaajamääräyksen nojalla vastikkeetta saatua vakuutuskorvausta. Tällaiset vakuutuskorvaukset ovat kuitenkin lahjaverosta vapaita siltä osin kuin niiden yhteismäärä kolmen vuoden aikana on enintään 50 000 markkaa.

Vakuutuskorvausta ei katsota lahjaksi siltä osin kuin se on tuloverotuksessa edunsaajan veronalaista tuloa.

19 §

Lahjaveroa ei suoriteta:

2) huone- ja talouskaluista, vaatteista sekä muusta asuntoirtaimistosta, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaisesti käytettäväksi, kun lahjan arvo ei

19 §

Lahjaveroa ei suoriteta:

1) tavanomaisesta koti-irtaimistosta, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön, siltä osin kuin lahjan arvo ei ole 20 000 markkaa suurempi;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ole 15 000 markkaa suurempi;

3) siitä, mitä joku on käyttänyt toisen kasvatusta tai koulutusta varten tai toisen eläkkeeksi taikka muutoin toiselle näihin tarkoituksiin antanut sellaisin muodoin, ettei lahjansaajalla ole mahdollisuutta lahjoitettua määrää muihin tarkoituksiin käyttää; eikä

4) muusta lahjasta, jonka arvo on 15 000 markkaa pienempi, kuitenkin niin, että jos lahjansaaja kahden vuoden kuluessa saa samalta antajalta useita sellaisia lahjoja, näistä on suoritettava veroa, kun niiden yhteinen arvo nousee vähintään mainittuun määrään.

2) siitä, mitä joku on käyttänyt toisen kasvatusta tai koulutusta varten tai toisen eläkkeeksi taikka muutoin antanut toiselle näihin tarkoituksiin sellaisessa muodossa, että lahjansaajalla ei ole mahdollisuutta käyttää lahjoitettua määrää muihin tarkoituksiin; eikä

3) muusta lahjasta, jonka arvo on 20 000 markkaa pienempi, kuitenkin niin, että jos lahjansaaja kolmen vuoden kuluessa saa samalta antajalta useita sellaisia lahjoja, näistä on suoritettava veroa, kun niiden yhteinen arvo nousee vähintään mainittuun määrään.

20 §

Jos lahjansaaja on kahden vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamista saanut samalta antajalta yhden tai useampia verotettavia lahjoja, on nekin veroa määrättäessä otettava lukuun. Verosta on kuitenkin vähennettävä se lahjavero, mikä aikaisemmista lahjoista on jo suoritettu.

Jos lahjansaaja on kolmen vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamista saanut samalta antajalta yhden tai useampia verotettavia lahjoja, on nekin veroa määrättäessä otettava lukuun. Verosta on kuitenkin vähennettävä se lahjavero, joka aikaisemmista lahjoista on jo suoritettu.

28 §

Perukirjassa on myös mainittava, onko perilliselle tai testamentinsaajalle annettu sellaista omaisuutta, joka 16 §:n mukaan on otettava lukuun perintöveroa määrättäessä, ja tällaisen omaisuuden laatu ja arvo.

Perukirjassa on myös mainittava, onko perilliselle tai testamentinsaajalle annettu sellaista omaisuutta, joka 16 §:n mukaan on otettava lukuun perintöveroa määrättäessä, ja tällaisen omaisuuden laatu ja arvo. *Perukirjassa on myös mainittava 7 a §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajat ja määrät.*

28 a §

Maksamistaan 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitettuihin etuuksista on vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan ilmoitettava vainajan tai lahjansaajan kotikunnan lääninverovirastolle. Verohallitus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen ajankohdasta, sisällöstä ja tavasta.

33 a §

Jos perinnönjakosopimukselle, luovutustoillemalle tai muulle perintö- tai lahjaverotuk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seen vaikuttavalle oikeustoimelle on annettu sellainen oikeudellinen sisältö tai muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, tai jos on ryhdytty muuhun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että perintö- tai lahjaverosta vapauduttaisiin, on perintö- tai lahjaverotuksessa menettävä asian varsinaisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan.

Lain 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 19 §:n 3 kohtaa ja 20 §:n 2 momenttia sovellettaessa ei oteta huomioon ennen 1 päivää tammi-kuuta 1994 annettuja lahjoja.

